

2. Hovedpunkter i lovforslaget.

En gennemførelse af lovforslaget vil indebære, at der nedsættes en særlig undersøgelseskommission bestående af tre medlemmer, der udpeges af justitsministeren. Formanden (en landsdommer) udpeges efter indstilling fra præsidenterne for Østre og Vestre Landsret. De to andre medlemmer udpeges efter indstilling fra henholdsvis Advokatrådet og Rektorkollegiet.

Kommissionen skal undersøge, klarlægge og vurdere, om Politiets Efterretningstjeneste siden 1968 i sin virksomhed i forhold til politiske partier, faglige konflikter og politisk-ideologisk prægede grupperinger og bevægelser i Danmark har efterlevet de regler og retningslinier for tjenestens virksomhed, som har været fastsat af Folketinget eller regeringen.

Undersøgelsen angår således efterretningstjenestens virksomhed på »det politiske område«. Uden for undersøgelsen falder bl.a. efterretningstjenestens virksomhed i alle sager om spionage, terrorisme, spredning af masseødelæggelsesvåben m.v., hvor mistanken retter sig mod personer uden tilknytning til politiske partier m.v. i Danmark. Sager, hvor personer med en sådan tilknytning måtte være mistænkt for spionage, terrorisme m.v., er derimod omfattet af undersøgelsen.

Undersøgelsen har ikke til formål at afdække de aktiviteter af efterretningsmæssig interesse, der har fundet sted i politiske miljøer siden 1968. Sådanne aktiviteter vil dog have betydning for undersøgelsen i det omfang, aktiviteter af denne art eller mistanke herom er indgået i grundlaget for efterretningstjenestens virksomhed.

På grundlag af undersøgelsen, klarlæggelsen og vurderingen af, om Politiets Efterretningstjeneste har efterlevet gældende regler og retningslinier, skal undersøgelseskommissionen udtale sig om, hvorvidt der af embedsmænd må antages at være begået fejl eller forsømmelser, der kan give anledning til, at staten søger et retligt ansvar gennemført. En sådan udtalelse skal alene afgives i det omfang, undersøgelseskommissionens formand ikke finder det retssikkerhedsmæssigt betænkeligt. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne nedenfor til § 3, hvor der bl.a. er redegjort for de begrænsninger, der gælder i forhold til tidligere embedsmænd og med hensyn til forhold, der ligger mange år tilbage i tiden.

Undersøgelseskommissionen skal tilrettelægge og gennemføre undersøgelsen på en sådan måde, at forholdet til andre lande, hensynet til statens sikkerhed og til tredjemand ikke skades. Dette stiller særlige krav til omgangen med det materiale, der indgår i un-

dersøgelsen. Det indebærer også, at den beretning, som undersøgelseskommissionen skal afgive, ikke må indeholde oplysninger, der f.eks. compromitterer forholdet til udenlandske samarbejdspartnere, efterretningstjenestens kilder eller aktuelle efterforskninger.

Undersøgelseskommissionen oplyser sagen dels ved hjælp af foreliggende materiale, dels ved at indkalde personer til at afgive forklaring for undersøgelseskommissionen. Undersøgelseskommissionen får i den forbindelse mulighed for at etablere særlige efterforskningshold, der kan bistå kommissionen med f.eks. indhentning og gennemgang af materiale m.v.

Der er fastsat særlige retsgarantier for de - nuværende og tidligere - ministre og embedsmænd, hvis forhold undersøges. Som eksempel kan nævnes regler om beskikkelse af bisidder og om adgang til - på grundlag af en tilkendegivelse om sagens stilling fra kommissionen - at afgive en skriftlig udtalelse om de faktiske og eventuelt retlige forhold vedrørende den pågældende, som kommissionen overvejer at give udtryk for i sin beretning (kontradiktion).

Undersøgelseskommissionen afslutter sit arbejde med afgivelsen af en beretning. Beretningen afleveres til justitsministeren, der offentliggør den.

Den foreslåede undersøgelse bygger i vidt omfang på den model, der blev anvendt ved undersøgelsen af den færøske banksag, jf. lov nr. 356 af 8. juni 1995. Den bygger også på det lovudkast vedrørende undersøgelseskommissioner med dommerdeltagelse, der er indeholdt i Betænkning nr. 1315/1996 om undersøgelsesorganer (afgivet af det såkaldte Nordskov Nielsen-udvalg). Lovforslaget indeholder dog en række afvigelser i forhold til Nordskov Nielsen-udvalgets lovudkast. De fleste afvigelser er begrundet i hensynet til at sikre fortroligheden af det efterretningsmateriale, der indgår i undersøgelsen.

3. Åbne eller lukkede døre?

Et særligt spørgsmål er, om forklaringer i undersøgelseskommissionen skal afgives for lukkede døre eller i offentlige møder (for åbne døre).

Ved en undersøgelse som den foreliggende, der angår Politiets Efterretningstjenestes virksomhed, må udgangspunktet være, at undersøgelsen foregår for lukkede døre.

Det skyldes en flerhed af hensyn, herunder navnlig hensynet til efterretningstjenestens fremtidige virkemuligheder og ikke mindst hensynet til beskyttelse af enkeltpersoner.

For det første kan der peges på hensynet til at beskytte efterretningstjenestens kilder. Hvis navne på kilder/meddelere kommer frem i et offentligt møde i